

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Casvvm Conscientiae De Sacramentis

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

Brevis Instructio Lvtheri, Qvomodo Catholici Excipere Debeant
Clancvlarios Sectarum præcones ac propagatores, siue Lutheranos siue
Caluonianos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40295

*sue nolentibus sanctimonialibus virginibus, sue aliis supra-
dictis mulieribus, tale facinus fuerit perpetratum. Ergo si
Lutherus nihil aliud fecisset, quàm quod Leonardum
Coppum & Wolffium Tomitsch instigauit, vt nouem
ex Nimicensi Monasterio raperent, & ad se adducerent,
iam de capite periclitaretur, ex vi huius legis.*

Nec mitius cum Luthero ageretur, si ex decreto le-
gum Francicarum cum illo transigeretur; nam lib. 5. cap.
232. huiusmodi exstat *Capitulare. Siquis rapuerit, sollici-
tauerit, vel corruerit religiosam faminam, bona amborum
Ecclesia vindicet, in qua talis mulier habitauit. Ipsi tamen ca-
pitali periculo subiiciantur. Quæ lex repetitur lib. 6. c. 99.*
Et negligentibus in punitione huius criminis hæc mul-
ta indicitur. *Si vero Comes prouincia vindictam tali crimini
imponere neglexerit, honore careat, & duas libras auri fisci iu-
ribus dare compellatur.* Hactenus de nuptiis Lutheri.

BREVIS INSTRUCTIO LV-
THERI, QVOMODO CATHOLICI EX-
CIPERE DEBEANT CLANCVLARIOS
Sectarum præcones ac propagatores,
sue Lutheranos siue Calui-
nianos.

ADMONITIVNCVLA.

VT ILI S ERIT hæc instructio, ita sentio & testor
cū vniuersim omnib, tum illis præcipuè qui in
ciuitatibus vel prouinciis degunt, in quibus
Hæresi, eiusque buccinatoribus palam nihil
loci relinquitur. In has enim pestis disseminatores clan-
culum

culum ſeſe inſinuare, & virus ſuum tacite per angulos & latebras ſpargere conſueverunt. At tu, quiſquis es, fac, quod hîc Lutherus iubet, & ab hæretica lue intactus permanebis.

Inſtructio.

I. Hoc tibi ferendum non eſt, vt aliquis erroneum circumferaneorum ſeſe ad te intrudat, ac priuatim in adibus tuis doceat, quod illis commiſſum non eſt. Si vnus aliquis in domum aut ciuitatem quampiam venerit, producat teſtes ſe notum eſſe, aut ſignis & literis teſtatum faciat, docendi officium ſibi commiſſum eſſe: Neque enim omnibus fides habenda eſt, Spiritum ſanctum ſe habere iactantibus, & ſeſe in omnes ades ingerentibus; quia ſunt erronei & maſtigia qui carnifici commendandi ſunt, nec tolerandi, vbi in aliorum officia ſine mandato ſe intrudunt contra Magiſtratus conſtitutionem; aut vbi clam & furtim in angulis ſerpunt, vbi nemini permiſſum eſt non vocato aliquid docere, aut ſemet ingerere. Lutherus in cap. 5. & 7. Matthæi. Tom. 7. Lat. Witcb. Neque enim Deus vnquam aliquem miſit, niſi vel per hominem vocatum, vel per ſigna declaratum, ne ipſum quidem filium. Lutherus Tom. 2. Epift. Lat. Epift. ad Philippum fol. 41. Multi quidem ſancti fecerunt mirabilia, ſed nullus vnquam ſine vocante Deo vel intus vel foras, qua tamen vocatio probabatur ſigno aliquo. Lutherus. Tom. 2. Epift. ad Briſmannum fol. 117.

Quocirca ſi quis huius generis elancularius impoſtore adoriatur, ſtatim pete à quo miſſus ſit. Si dicat, ſe à Deo eiusque ſpiritu miſſum, probe hoc ſignis ac prodigiis; quia quando Deus ordinarium ſtatum mutare vult; id nunquam ſine miraculorum interuentu facit. Si dicat, ſe vocatum ab ho-

mine, ostendat literas & legitima testimonia. Si neutrum præstare queat, silentium ei imponatur; quia quoscunque Deus vocat aut mittit, eos vocat aut mittit modo ordinario, nimirum aut signis, aut legitimis hominum testimoniis. Luth. Tom. 2. Ien. Germ. in Epist. ad Mülhufinos contra Münzerum, & Tom. 6. Ien. Germ. Epist. ad Laurentium Castnerum & socios eius.

Quamobrem, aut monstra vocationem & mandatum docendi, aut tace, (non datur tertium,) quia docere est officium at nullus officio fungi potest sine mandato & vocatione. Quare Christus in Parabola de patrefamilias, qui talenta sua seruis suis distribuit, ut negotiarentur, ait; Vocatis seruis, &c. Præcepit, ut negotiarentur. En seruos vocavit; vocatis mandata dedit. Huiusmodi vocationem clandestinus iste præco etiam secum adferre, aut pecuniam Domini intactam relinquere debet; aut se furem ac latronem esse prodet.

Quem proinde simul ac conspexeris, his verbis saluta. Vnde venis? Quis te misit? Quis tibi mandavit, ut concionareris? Vbi habes literas, quod ab hominibus missus sis? Vbi sunt miracula, quibus testatum facias, te à Deo missum? Quare non accedis nostrum parochum? Cur clanculum ad me arripis, & serpis in angulis? Quare non prodis in publicum? Si filius lucis es cur horres lucem? His quaestionibus facile clancularij isti seductores repellentur ac propulsabuntur; quia nequeunt vocationem suam ostendere; Profecto, vocatione, si seridò urgeatur; Diabolum in angustias conicere licet: quia isti vocatione gloriari non possunt, sed fateri coguntur, quòd non vocati aduolitent, & in alienum officium inuolent. Das kan ja nicht der heilige Geist sein / sondern muß der leidige Teuffel sein: non est Spiritus sanctus sed tartarus.

Palam

Palam porro aio, me ita affectum esse, ut licet tales omnium vitij alioqui expertes & ab omni labe puri; totique, quanti, quanti sancti essent; tamen ex hoc unico capite, (quod sine vocatione & mandato docent) conuinci possunt quod sint cacodemonis nuncij ac ministri: quia Spiritus sanctus non serpit clandestinè; sed palam de cælo delabitur. Serpentes serpunt; ac columba volant. Quam ob rem huiusmodi occulta reptatio, est verus Diaboli incessus. Hoc pro certo habe. Lutherus Tom. 5. Ien. Germ. in Epist. contra clancularios concionatores ad Eberhardum Von der Tannen, præfectum Wartenburgensem Anno 1532.

At num in re tanti momenti nullæ erunt Magistratus partes? Imò, nam & Ecclesiasticus & politicus magistratus hic diligentissimè advigilare debent: Ille quidem, ut populum perpetim instruat & commoneat, ne vllum det locum talibus insidiatoribus; sed pro Diaboli nunciis reputet: Hic quoque pari cura attendere debet. nam cum præcones isti clandestini, Cacodemonis satellites, nihil doceant, nisi venena & mendacia, Diabolus autem non modò sit mendax, sed & homicida; certum est illum eò tendere, ut per hos suos nuncios, bella, seditiones ac cades excitet, tametsi externo Schemate pacem præ se ferat: nec aliter facere potest, quia genius & ingenium eius est mentiri & mactare: propterea omnes, qui ad Reipublica clauum sedent; huiusmodi clancularios præcones suspectos habere debent, non modò ob falsa dogmata, sed & propter tumultus ac cades, monereque suos subditos, sibi ut diligenter ab his caueant, etiam grauibus pænis propositis, & si quos alicubi latere norint, ad magistratum deferant, nisi in se culpam omnium cadiū ac seditionum harere velint. Quod si quis talè hospitio excipiat, docentēq; audiat, hac obiurgatione castigari debet. Quis tibi præcepit, ut huic clanculario impostori
hospiti-

hospitium auresque praebeas? Vnde scis vocatum & missum, ut te doceat tuque ab illo discas? Quare hoc non patefecisti parochi tuo aut nobis? Quare deseris tuam Ecclesiam, in qua baptizatus, institutus, & caena Domini partus es, ad quam, Dei ordinatione, spectas? Cur nouum quid moliris clam & iniussus? Quis tibi dedit potestatem, ut Ecclesiam hanc discindas & in sectas disseces? Quis tibi mandauit, ut parochum tuum spernas, iudices, condemes clam, non auditum, non accusatum? Cuius auctoritate factus es iudex tui parochi, imò tui ipsius? Summa Summarum si talis praeco audiri cupit, Probet se esse prophetam seu doctorem in Ecclesia, ad quam venit. Si hoc non demonstrauerit, Solasß ihu lauffsensum Teuffelweg/ der ihu gesandt hat.

Hæc omnia Lutherus Epist. ad Eberhardum von der Tannen. Tom. 5. Ien. Germ. quæ certè non tam in Münzerum & Münzerianos, aliosque Enthusiastas & phantastas, quàm in Caluinum & Caluinistas, adeoque in ipsum Lutherum & Lutheristas quadrant, ut mihi persuadeam Lutherum hæc talia non nisi diuino nutu in literas misisse, ut nobis dicere liceret: *Ex ore tuo te iudico, serue nequam.* Quàm enim iudicio Lutheri, Münzerus & omnes à Luthero dissentientes sectarij vocatione & missione carent, tam caret cum suis Lutheranis Lutherus ipse, nam nec à Deo immediate vocatus est, ut ipsemet fatetur (de quo supra in Quæstionib de ordine) nec ab homine, ut ibidem ostensum: aut si ab homine vocatus est, non aliter, quàm Zuuinglius, Oecolampadius, Münzerus, Carlstadius, & similes, ab homine vocatus est; vocatione scilicet illegitima, quia ab illegitimo, ut sic loquar, vocatore; nec aliter, quam quibus baiulus, licitor, & si quis licitore vilior, qui conducitur, ut Reipublicæ alicui suam operam locet.

Nunc

Nunc abiungo, inquit Lutherus. Orationis meæ Compendium ſit iſtud. *Clandefini iſti præcones ſunt Damonis Apoſtoli. Quocirca monitum volo te Eccleſiaſticum magiſtratum: Monitum volo te Politicum Magiſtratum. Monitos volo omnes, quicunque Chriſtiano nomine cenſeri volunt; ut ſibi caueant, & iſtos (Münzerum, Lutherum, Zuuinglium, Caluinum, eorumque ſectatores) ne audiant. Et quicunque illos vel tolerat vel audit, is nouerit, Daß er den leidigen Teuffel leibhafftig ſelbſt höret / quòd ipſiſſimum Diabolum audiat non aliter, quàm ut ex energumenis loqui ſolet: Feci, quod mei erat officij, & ſuper Pſalmum 82. etiam hac de re dixi. nempe Tom. 5. Ien. Germ. Anno 1530. vbi ſcripſi, populum ſedulo monendum, ut ſibi caueat ab huiusmodi agyris & nebulonibus, tanquam à Diaboli nunciis, legitima uocatione deſtitutis; quin eos nec admittendos nec audiendos eſſe, licet purum putum Euangelium docere uellent, imo licet Angeli vnde eitel Gabriel vom Himmel weren / & meri Gabrieles cælo delapſi eſſent, quia Deus non uult, ut quis non uocatus & non iuſſus Euangelium annunciet; Hinc Chriſtus neque Diabolum quamuis uera dicentem loqui permiſit; ut oſtenderet, ſine uocatione nihil hac in re faciendum eſſe. Quapropter quilibet, qui concionari inſtituit; aut uocationem ſuam probet, aut taceat. Sinolit, So beſelch die Oberkeit ſolchen Buben dem rechten Weiſter / der Weiſter Hans heißt; committatur à magiſtrato Carnifici. Hæc Lutherus. Si ergo alicubi, præſertim ubi Inquiſitio uiget, fiat, quod Lutherus fieri uoluit, cauſæ nihil eſt, cur Lutherus & Lutherani conquerantur.*

F I N I S.

Mm

IN.